ЗОРЯ ГАЛИЦКА.

ЛЬВÔВЪ. СѹБОТА **Ч. 48.** ДНЯ 4/16 ЧЕРВНЯ 1849.

Выходитъ що Середы и Сѹботы. Цѣна для ôдберающихъ въ Редакціи: чвертьрочна 1 ренъ. 15 кр. срѣб.; пôлрочна 2 ренъ: 30 кр. ср.; черезъ почты чвертьрочна 1 ренъ: 35 кр. срб; пôлрочна 3 ренъ. 10 кр. срб.

ПРОШЕНІЕ

Головнои Рѹской Рады зъ причины ôтнятыхъ селянамъ ґрѹнтôвъ до Соймѹ подане.

(Конецъ.)

Понеже панамъ посѣданье пôданчихъ ґрѹнтôвъ естъ запрещене, пôданымъ однакожъ приобрѣтенье паньскихъ ґрѹнтôвъ позволене: то бѹлобы должно, абы такожъ въ такихъ слѹчаяхъ, коли домїнїкальнôсть ꙗкого оспореного ґрѹнта доказаною есть, або коли правное свойство не досить докладно опредѣленымъ бѹти може: посѣдательнїи ôтношенїя изъ стороны политичеекой изслѣдованй бѹли, и абы провїзорїюмъ оуставовилось; бо розрѣшенье о побстановномъ свойствѣ ґрѹнтôвъ самымъ политическимъ правленїямъ прислѹжае.

Понявши помянѹтое окрѹжное письмо въ инôмъ значенью, то требабы и всякимъ до 1820 р. зайшлымъ противозаконнымъ ôтнятїямъ, подѣленїямъ и замѣнамъ ґрѹнтôвъ святѹю позаконнôсть признати, и всѣ такїи ôтъ многихъ лѣтъ заведенй безъ провины побчастныхъ пôданыхъ передъ появленьемся того письма окрѹжного до послѣ-

дного рѣшенія недоспѣвшїи тажбы взаливы
для пôданчого выпосаженья дѹже оущербный
оборотъ. Въ наконечнôй статіи того пись-
ма окрѹжного призволена правна дорога тяж-
бы не може для пôданыхъ полезного слѣд-
ствїя принести, и привелабы ихъ на непотре-
бнй великїи выдатки и оутратѹ дорогоцѣн-
ного времене.

Где ани грамотъ выпосажена або надаре-
на, ани книхъ громадскихъ, ани пôданчо-
го помѣрѹ нема, где паны via facti (самымъ
дѣйствомъ) пôданче имѣнье оскорбляти,
а пôдани лише охороны политичеекихъ пра-
вленїй допрашатись могли, где саме розрѣ-
шенье о свойствѣ сельскости ꙗкого ґрѹнта
лише на дѣйствѣ доказѹемого посѣданїя по-
лягае, и тоеже точно ôтъ осѹженья полу-
тическихъ правленїй залежитъ, — тамъ он-
же пôданый со всякими нѹжными доказа-
тельствами въ дорозѣ сѹдовôй свого не дôй-
де; ани въ провизорїюмъ, бо остатное по-
сѣданье не за нимъ мовитъ — анѣ въ поря-
дочнôй правнôй дорозѣ, бо нїякихъ доказа-
тельствъ о свойствѣ сельскости оспореного
ґрѹнта привести не може, скоро рѣшенье по-
литическогo правленїя емѹ тое ôтмовитъ,
бобы въ слѹчаю доставленого доказательства

оуже изъ стороны политическои въ посѣданью вопросного ґрунта хороненымъ бути мусѣвъ.

Неопредѣлене поступованье политическихъ оурядовъ въ судопроизводствѣ касающомся справъ для нашой области такъ важныхъ оказуе достаточно сомнѣтельну неопредѣленость выкладу помянутою письма окружного для подданчого ґрунтового выпосаженя.

Головна Руска Рада, якъ изъ прилученыхъ 30. прилогъ явствуе, була безчисленными прошеніями громадъ о помочь въ той справѣ обсипана. Прочіи того роду прошенія суть касающимся оурядамъ, куда теперь належатъ, переданй.

Понеже тая справа не лише подданымъ, але и панамъ самымъ долягати повинна,— особливоже, коли въ декотрыхъ мѣсцахъ зъ причины зайшлого отнятья ґрунтовъ и безъ надѣи на скоре розрѣшенье тяжбы насилія зайшли, а справленье той рѣчи на правовиту дорогу до благосостоянья той области много причинилобыся, и черезъ тое прочимъ могущимъ наступити насиліямъ запобѣглобыся—то загадала Головна Руска Рада, тую справу до розсужденя Высокого Сойму съ тымъ прошеніемъ предложити: дабы касающіися приписы докладно розсмотрити, сталіи правила до поворотного выправованя истинно противозаконо выдертыхъ ґрунтовъ подданчого выпосаженя и ихъ правъ, въ цѣлы прочого рѣшительного совершенія того предмета оустановити, и особну зъ безсторонныхъ съ отношеніями Галичины обучившихся мужовъ сложену Комісію до залагодженя жалобъ о отнятье ґрунтовъ заведеныхъ вызначити, або при неотступности того предмета якою иншою дорогою нужное и приличное, якъ можъ наискорѣйше, розпорядити благоволивъ.

СПРАВЫ КРАЕВІ.

Зъ Львова. Зъ оуваги на теперѣшніи особлившіи обстоятельства призвалое высоке міністерство вольне, безоплатне впроваджуванье сѣна, соломы, тучного скоту и слѣдующой пашнѣ: кукурудзѣвъ, жита и смѣшки, ячменю и оркишу, гречки, проса, бобу и фасолѣ, гороху бѣлого и простого, ленчи, скоро такая пашня зъ Россіи, Королевства Польского, або Молдовы до Галичины будь то на потребы войска, будь на потребу краю впроваджуеся.

Оповѣдаютъ, що при военномъ подвигу въ Оугорщинѣ такожъ двохъ россійскихъ Великихъ Князѣвъ оучастниками будутъ. В. К. Михаилъ и Константинъ мали поѣхати до Пресбургу; бо тая война такъ заняла политику Россіи, що при зачатью дѣла самъ Е. В. Царь Николай притомнымъ бути хоче: мае теперь, якъ вѣстьноситъ, въ Вѣдню пробувати.

Начальникови войскъ австрійскихъ въ Оугорщинѣ высокимъ цѣсарскимъ повелѣніемъ приданый есть Баронъ Ґерингеръ за полномочного цѣсарского комісара для правленія цивильного въ Оугорщинѣ.

Зъ Пешту доносятъ слѣдующе: 4. с. м. мавъ Кошутъ свой въѣздъ до Пешту. Было то дивовище чудне, крикливе. При въѣздѣ провадили Кошута 12 гусаровъ и 12 польскихъ ланцієровъ. Ланцієры суть сторожами его особы, бо Поляки не спускаютъ его николи зъ ока. Люде, котри мали способность близше Кошута бувати, кажутъ: що ему тая польска чемность и прилежность дуже не догодна, и его непокоитъ, бо самъ очивидно стався орудьемъ и закладникомъ ихъ.

Зъ Румы зъ 2. т. м. доносятъ: Вчера рушивъ Банъ Елячичь со всѣми войсками до Тутла. 5. с. м. почнеся загальный приступъ со всѣхъ сторонъ на Петроварадинъ, Новый Садъ, и повѣтъ Чайкашовъ. Кничанинъ добувае Петроварадину и бье залогу. Головна сила Мадяровъ есть въ Новомъ Садѣ. Неперестанно надходятъ новіи силы до арміи ав-

стрїйскои пароплотьми до Земнина. Россїѧнє оужє 15 въ Банатѣ вôйшли. Бемъ ôтôйшовъ до Семигорода, щобъ опертисѧ прибꙋвшимъ Россїѧнамъ. Рекрꙋты его толпами оутѣкаютъ. Про тое приказавъ ôнъ всѣхъ рекрꙋтôвъ, котри нє Мадѧры, напѧтнꙋвати, щобъ ихъ, коли оутечꙋтъ, опѧть пôймивши пôзнати можно.

Зъ Загребью. Обвѣщено намъ два новїи законы: законъ о тыскꙋ и законъ о чꙋжницахъ. Естъ то дѣло головы, безъ дꙋши. Сочинителемъ его естъ протопопъ Мойсей; но чꙋдно! — зъ пôдписомъ Бана и Диктатора. Сочитнителеви выправили нашî великꙋ котѧчꙋ мꙋзыкꙋ въ бôльш 30є0 людїй. Чꙋдо въ нашихъ часахъ, алє ѩка робота, така заплата.

Зъ Местре доносѧтъ зъ 6. т. м. що крѣпость Брондольо заедно бомбардꙋєсѧ. Маршалъ Радецкїй поѣхавъ до Флоренцїи; мїнїстеръ Брꙋкъ вжє либонь закончивши токмꙋ зъ Пїємонтомъ, котрôй ще лишє пôдпнєôвъ не стає, поѣде за нимъ. Передъ ôдъѣздомъ приказавъ Радецкїй П. М. П. Тꙋрнови, щобъ на всѧкїи предлоги Венецїѧнôвъ не зважавъ, котри общой амнестїи и оузнаньѧ своихъ паперовыхъ грошїй домагалисѧ. Венецїѧ мꙋситъ въ короткôмъ часѣ на ласкꙋ пôддатисѧ.

ГОСПОДАРСТВО СЕЛЬСКЕ.

ЧЕРВЕНЬ, БЫДЗЕНЬ, ЇЮНЇЙ.

Бꙋльбꙋ Грацюємъ, т. є. твердїи скибы розрываємъ, потомꙋ волочимъ; бы перїй выдобꙋти на верхъ, бы перегорѣвъ, тойже потомꙋ громадимъ и пôдъ хꙋдобꙋ стелимъ. Кто мае досить часꙋ, а мало бꙋльбы, най ю мотикою обсапꙋє такъ, бы по першїй разъ юнѣбы гей съ корѣньомъ пôдоймити; кто багато бꙋльбы сѣє, а де Грꙋнтъ є пꙋхкїй, тамъ можъ ю и плꙋжками обгорнꙋти, ѩкъ за плꙋгомъ до рѧдꙋ сажена. Плꙋжкôвъ такихъ дôстане оу Нѣмцѣвъ, коштꙋє два до три рень. сребромъ оденъ и послꙋжитъ собѣ и сосѣдамъ на 10 до 15 лѣтъ. Мотика до сапаня бꙋльбы бꙋдє добра нѣмецка, зꙋбата, що такъ выглѧдає: ⋂ Гнôй, що сѧ въ лѣтѣ напрѧчє, возимъ на полє, заразъ го тра розкидати и переорати, бы не звѣтрѣвъ. На такôмъ поли садитъ сѧ на дрꙋгїй рôкъ бꙋльба.

Добрый господаръ ажъ теперъ продає збôжье, бо теперъ найлѣпше платитъ, а не тераєго въ осени за нѣнащо; ѩкъ продає, то завшє длѧ себє тôлько лишитъ, а навѣть єщо бôльше, ѩкъ до нового хлѣба треба, бы не терпѣвъ голодꙋ на передновôкъ.

Конюшинꙋ косимъ, хꙋдобѣ пôддаємъ; и теперъ єще можна конюшинꙋ въ пшеницю, ѩкъ сѧ на дощь збирає, посѣѩти; но лѣпше гꙋсто ѩкъ рѣдко. — Полемъ пшеницю, ѩчмень, а зѣльско кидаємъ во гнôй. — Въ городахъ полемъ хвастъ, и той свинамъ пôддаємъ, або также во гнôй або пôдъ ходобꙋ кидаємъ. Мальчики идꙋтъ въ капꙋстꙋ, збираютъ гꙋсельницю въ горнѧтка, а потомꙋ на стежкахъ высипꙋютъ и забиваютъ. Коло св. Петра беремсѧ долины косити, ѩкъ зѣльє въ полнôмъ цвѣтѣ стоитъ. Часть долины тра лишити поти, поки насѣнѧ сѧ не высипле, бы сѧ долина засѣвала, и такъ що рокꙋ на иншôмъ мѣстце робити треба. Хꙋдобꙋ дозираємъ, кꙋпаємъ; ѩкъ горѧче, не робитъ, за тое вечеромъ довше сѧ въ поле бавитъ. — Драбины повинни теперъ передъ робꙋчовъ завшє повни, конюшиновъ гей набити бꙋти. Громада повинна сѧ старати бꙋгаѧ и кнороза въ добрôмъ станѣ оутримовати. На собаки оуважати бы завше водꙋ мали, а кора хрань Боже, бы сѧ встекла, то належтъ заразъ забити, глꙋбоко закопати, и сѧ всѧкой слины стеречи. Ѡрꙋдьє, що до того оуживає сѧ рꙋками не брати, но спалити. — Собака ѩкъ возьме хвôтъ пôдъ себе, людей не пôзнає, пѣнꙋ точитъ, то певно є встечена. Одъ встеклины тажко сѧ

вылѣчити. — На дрôвъ оуважати. Комȣ воронъ кȣрята забирае, то належитъ го забити, и де высоко повѣсити; але не такъ легко томȣ зарадити, коли арендаръ заберае. Гȣсы добрî ґаздынѣ вже певно обскȣбли. — О пчолахъ не багато пишемъ; чекаемъ, же нашî доcвѣдченî подôльскî пасѣчники молчанїе перервȣтъ и намъ свое искȣство въ тôмъ взглядѣ оудѣлити схотятъ. Но щожъ? Тымъ часомъ могȣтъ намъ роѣ повтѣкати, для того напишемо що И. Янши славный пасѣчникъ о тôмъ предметѣ оучитъ. — Ото мовитъ, тихонькій голосъ пчôлокъ, и якъ зъ одного дерева на дрȣге злѣтаютъ, то оуказȣютъ, що оутечи хотятъ. На тое тра взяти сикавкȣ, и такъ водȣ пȣскати, бы вода не здолины до гори, но зъ гори въ долинȣ на пчоли падала, но и того средства не забагато оупотребляти. Ще безпечнѣйше мовитъ зарадити томȣ, бы рôй не оутѣкъ, взяти и звȣзити очко такъ, бы пчола помалȣ выходила, и перше вже ся троха змȣчила и сѣла, коли послѣдна ще въ повѣтрȣ лѣтае. — Чинимо питанье до нашихъ Ч. пасѣчникôвъ, що робити въ тôмъ слȣчаю, коли рôй такъ высоко на галȣзѣ сяде, же безъ великой опасности здоймити не можна? Отвѣтъ просимо слȣчайно до Редакціи „Зори“ прислати. — Въ садȣ збераемъ хробаки зъ деревъ, дикîи лѣторости обрѣзȣемъ. На тое возитъ ся вода въ бочцѣ. До того добра коновка, де бляхаръ таковȣю бляхȣ приправитъ, де того нема, то добре всподȣ оу сȣднѣ вывертѣти кôлька маленькихъ дѣръ, а то само зробитъ. Школȣ деревъ чисто оутрымовати. Глодинȣ, котрȣсьмо на живый плôтъ призначили и посадили, тра добре сполоти, дрôбнымъ гноїомъ обкинȣти, землю на около ножемъ зрȣшити такъ, бы и корѣня не покалѣчити, и землю зъ гноїомъ перемѣшати. Тȣю полодьбȣ глодины тра тôлько разы повторяти, кôлько треба. Не багато то працѣ коштȣе, а бȣдешъ мати за кôлька лѣтъ такій плôтъ, що ще правнȣкамъ бȣде, и мôцный и красный, зеленый, гȣстый и нѣкомȣ ся о городьбȣ кланяти не треба.

Писавбымъ де що о винѣ, но оу насъ ся вино не родитъ. Добре оно есть якъбы бȣло, можнабы десь колись серце нимъ розвеселити, но борони Боже оупити ся; але коли не ма, то обôйдеся. Однакожъ и мы маемъ вино, а то е квасъ зъ яблȣкъ. Россїяне робятъ квасъ зъ мȣки, а зновъ иншій отличный квасъ, що называютъ „кисляще.“ Еслибы кто зъ Ч. Читателей мавъ докладный преписъ такого квасȣ, якъ ôнъ ся робитъ най намъ ласкаво чрезъ Редакцію „Зори“ оудѣлитъ.

Теперъ часъ и о бȣдинкахъ гадати, а ихъ понаправляти, вымаститы, пошивати якъ е чимъ, и т. д. дерева навозиты, бы пôдъ часъ жнивъ ôдъ роботы ся не ôдривати. Ежлибы кто знавъ добрый спосôбъ якбы легко обороги пôднимати и спȣскати, милобы намъ бȣло о тôмъ ся довѣдати. Просимо также дȣже оумильно Ч. Читателий сего письма, дабы ся о тое старати хотѣли, бы потребнїи вѣдомости господарскî ропространити; дабы и нашъ нарôдъ хоть колись станȣвъ на рôвнѣ зъ иншими народами европейскими. Если состоянїе матерїальное народа е очень хȣдое, николи ôнъ ся ани въ нравственнôмъ, ани во оумнôмъ; ани во хȣдожнôмъ, ани во политическôмъ взглядѣ не пôднесе. Сего ради обязанностїю всѣхъ добре мыслячихъ и народови добре спрїяющихъ людей бȣти сȣджȣ, причиняти ся до того, дабы состоянїе вещественное нашого доброго рȣского народа ся полѣпшило. — Трещаковскій.

Спростованье ошибки въ печатаню зайшлой: Въ 47 Числѣ на сторонѣ 280 въ першôй передѣлцѣ въ 6 и 7 строчцѣ мѣсто „не покоити, бити“ читай: „непокоити, чȣти.“

Выдаватель и ôдповѣдательный Редакторъ Я: ПАВЕНЦКІЙ. Типомъ Михаила Порембы.